

De les paraules a les idees

La literatura infantil com a eina de sensibilització

Avui que la proa s'enfonsa cansada
i que el navegant no hi veu bé de lluny,
la costa s'esborra.

Joan Margarit

Iniciem, amb molt de goig, aquesta cinquena temporada del "viure la lectura" en la que tractarem el paper de la literatura infantil i juvenil com a eina de socialització, abordant a cada número algun dels temes que ajudin els infants a la construcció de la seva personalitat. Veurem com la literatura ens presenta als nouvinguts, la sexualitat, els disminuïts físics, els tipus de famílies o l'amistat, entre d'altres temes que, des de l'aula o des de la biblioteca, tenen el seu moment, els seus interrogants i les seves respostes.



Actualment, la literatura disfruta d'un paper destacat en la nostra societat, però encara ho és més en el cas de la literatura infantil perquè l'infant, sortosament, és en el punt de mira de totes les nostres atencions gràcies, en part, a la tasca dels autors i autores que, amb les seves obres, a més a més de cultivar l'imaginari, ens presenten models a imitar.

Els mestres volem ajudar els alumnes a construir la seva identitat i fer-los conscients, com a futurs ciutadans, dels aspectes bàsics per a una bona convivència. Per això, a les aules parlem de multiculturalitat, de tolerància, d'integració, de respecte als altres i també de temes més aspres com els perills d'internet, la mort o les guerres, per exemple. Es tracta de fer-los entendre quines són les seves obligacions i responsabilitats, fent visibles aquestes qüestions.

La literatura infantil i juvenil també té aquesta vocació perquè es fa ressò dels canvis socials i permet que l'infant conegui com és el món, com són de diferents les persones, es familiaritzi amb les imatges que li sacsegin la consciència i l'ajudin a afrontar els seus conflictes interiors, a desdramatitzar les angoixes davant d'allò desconegut i aprendre els valors i les actituds positives.

Una d'aquestes actituds és la que té a veure amb les persones grans. A la literatura infantil i juvenil, encara no tenen la presència que correspondria atenent a la realitat i, tot i que en alguns casos el seu rol es notòriament positiu —pensem, per exemple, en la exquisida història d'amor de l'àvia Lola amb el senyor Silvestre a *On és el Senyor Silvestre?*²¹—, encara prevalen els estereotips —cabell gris, ulleres i bastons— i el seu paper sol ser secundari.

La pràctica: A l'avi li agrada ballar

Conèixer els avis per conèixer-nos a nosaltres mateixos

Edat:	A partir de 8 anys
Nombre d'alumnes:	Grup classe
Objectius:	<ul style="list-style-type: none">• Acceptar-se un mateix• Reflexionar sobre el pas del temps• Gaudir de la lectura d'un àlbum il·lustrat
Recursos	Temps: Una sessió
	Espai: Aula ordinària o biblioteca
	Material: Conte "Avis"

A l'escola, fem el llibre *Avis*² amb text d'en Chema Heras i amb il·lustracions magnífiques de la Rosa Osuna per iniciar les reflexions sobre què significa fer-se gran. En aquest conte es narra la història d'en Ramon i la Ramona, dos avis que accepten les empremtes que el pas del temps deixa sobre els seus cossos i viuen la vida amb optimisme i vitalitat, amb un somriure als llavis.

Primerament fem una lectura en veu alta del conte i observem les imatges. Es tracta de **conèixer l'obra i comprendre-la**.

Després encetem un diàleg en el que els infants puguin explicar les seves pròpies experiències amb els seus avis (què fan, on viuen, quina edat tenen, etc.) i intentem conduir els pensaments envers l'acceptació que tenen de si mateixos. És el **debat i intercanvi d'opinions**.

A continuació els proposem un exercici d'imaginació de com seran ells mateixos d'ací a seixanta anys. Els demanem un escrit que serà llegit (voluntàriament) i comentat i, ocasionalment, els invitem a dibuixar-se amb setanta anys. Acotem les indicacions a que s'imaginin en situacions agradables, en companyia d'altres persones, sans i actius. Es tracta de que facin una **reflexió sobre el pas del temps**.

Una altra activitat fàcil de realitzar és convidar a classe a algun dels avis o àvies del propis alumnes. Sol ser una experiència reeixida perquè normalment els escolten amb embadaliment quan expliquen la seva vida, què feien de joves en què treballaven, on vivien, quins costum tenien, etc. En alguna ocasió també hem visitat la residència d'avis propera a l'escola però aquesta activitat és més complexa i ha d'estar molt ben preparada.

El llibre *Avis* va ser mereixedor del IV Premi Llibreter l'any 2003. Està presentat en format àlbum il·lustrat i algunes de les imatges —les que corresponen als pensaments de l'avia, en blanc i negre— estan invertides. Les aquarel·les de Rosa Osuna destaquen el sentit líric del text, amb colors suaus, que insinuen la dolçor continguda en els personatges. Molt recomanable.

Jaume Centelles

NOTES:

1. LAMBECK, S. (2012) *On és el senyor Silvestre?* Barcelona. Takatuka.
2. HERAS, C. (2007) *Avis*. Barcelona. Hipòtesi.

Paraules clau: Lectura, el pas del temps, la vitalitat, acceptació d'un mateix, la bellesa i la vellesa.

Entradeta:

La literatura infantil actual segueix uns patrons en els quals l'èxit i l'alegria solen estar presents. La fantasia, els éssers màgics i les situacions inversemblants ens fan passar bones estones. Però també hi ha una literatura infantil compromesa en transmetre uns valors i unes actituds vitals que ajuden a créixer, i de quina manera!, els nostres alumnes.

.....

A la traducció per a AULA els personatges d'en Ramon i la Ramona són Manuel y Manuela.

Per AULA les NOTES queden així:

1. LAMBECK, S. (2012) *¿Dónde está el señor Silvestre?* Barcelona. Takatuka.
2. Heras, C. (2012) *Abuelos*. Pontevedra. Kalandraka.